

RYGJAVERN

NR. 1 / 2010 - 35.ÅRGANG

Utgitt av Naturvernforbundet i Rogaland

Eika – et eldorado for den nyskjerrige

I påsken i fjor var jeg med en kamerat til Kragerø, og fikk hilse på hans barndoms tre – en 900 år gammel hul eik. Fascinert som jeg er av trær, ble det en sterk opplevelse. Følelsen av å ta på en ruglete stamme, og krype inn i treet, var svært andektig. Ivrig som jeg var sendte jeg en henvendelse til kommunen for å høre hvilke fakta de har om treet. Ikke uventet, visste de ikke engang om eika.

Stortinget har i St.m. 58 (96-97) pålagt kommunene å kartlegge bl.a. slike trær. Denne jobben som det kun et fåtall av kommunene som har tatt på alvor.

Et skikkelig gammelt eiketre, særlig de hule, er et helt økosystem i seg selv. Eika er trolig det treslaget i Skandinavia som er levested for flest arter, og det er særlig insekter, moser, sopp og lav som lever på eller av eik. Opp mot 1500 arter antas å være funnet på eik. Av de nærmere 2000 lavartene som er kjent i Norge er flere enn 300 registrert på eik. Noen eikelav er meget sjeldne og flere regnes som utrydningstruet. Av de 230 lavararter oppført på Norsk Rødliste er 58 registrert på eik. Av disse igjen er 44 vurdert å løpe en risiko for å dø ut i Norge.

Jo eldre treet er jo flere arter og jo større verdi har det med hensyn til biologisk mangfold. Trær under 200 år er i denne sammenheng artsfattig ungskog. Det er registrert en tilbakegang i antall gamle hule trær. Jeg oppfordrer alle til å melde fra til audun.steinnes@fmro.no om dere vet om noen slike trær! Les mer hos www.fmro.no

Aune K. Høivang

Klimaplaner uten troverdighet

Flere må velge buss i stedet for bil dersom CO2 utslippene fra vegtrafikken skal gå ned.

Regionale og kommunale klimaplaner i Rogaland har to ting til felles: Målene er utiltrekkelige og tiltakene for svake. Transportsektoren er den største kilden

til klimautslipp i byene. Det betyr at det må iverksettes effektive tiltak for å redusere privatbilbruken. Det vil ikke det politiske flertallet i Stavanger og i Rogaland

fylkeskommune. Derfor blir planene uten troverdighet, mener Naturvernforbundet i sine høringsuttalelser.

Les mer p side 5

Mediedebatt og årsmøte på Vitenfabrikken 13.april

Tirsdag 13.april inviterer Naturvernforbundet i Rogaland og Forum for Natur og Friluftsliv, Rogaland til mediedebatt i Vitenfabrikken i Sandnes. Innleder er

Espen Reiss Mathiesen, lektor ved journalistutdanningen, Universitetet i Stavanger. Møtet begynner **kl. 19.30.**

Samme sted **kl. 18** avvikler Naturvernforbundet i Rogaland sitt **årsmøte**. Alle medlemmer er hjertelig velkomne til begge arrangementer.

Les mer p siste side

RYGJAVERN

NUMMER 1 - 2010
35. ÅRGANGRedaksjonen ble avsluttet 21. mars 2010
Viderebruk av stoff er tillatt ved
kildehenvising**Redaksjon:** Erik Thoring (ansv.),
Per Anda (design og montasje)**Utgiver:** Naturvernforbundet i
Rogaland**Opplag:** 1200**Trykk:** Bryne & Stavanger Offset ASKontoret er vanligvis åpent
mandag og tirsdag 9-16

Org.nr.: 971 339 993

Besøksadresse: Sandvigå 24, 5.etg.

Postadresse: Pb. 441, 4002 Stavanger

Telefon/faks: 51 52 88 11 / 51 52 88 15

E-post: rogaland@naturvern.no

Hjemmeside:

www.naturvern.no/rogaland

Bankgiro: 3201.41.37571

Daglig leder: Erik Thoring
mob/tlf: 416 83 238 / 51 89 06 90Styreleder: Eirin Hivand Haneberg
tlf: 51 47 98 59

Lokallag og kontakter:

Strand: Egil Tjensvold
tlf: 51 74 75 20Dalane: Eirin Hivand Haneberg
tlf: 51 47 98 59Suldal: Jarle Lunde
tlf: 52 79 70 33Nord-Jæren: Erik Thoring
tlf: 51 89 06 90

Førsteårstilbud medlemskap:

Familiemedlem: 200,- (420,-)

Hovedmedlem: 175,- (350,-)

Student/pensjonist: 100,- (175,-)

Pris i parentes gjelder for følgende år.

Medlemskap tegnes på vår hjemmeside
www.naturvern.no/rogaland eller
e-post: rogaland@naturvern.no

Postadresse:

Postboks 441, 4002 Stavanger

Kontor i Stavanger:
Sandvigå 24, 3 etg.

Internett:

www.nu.no

Nettverk bestående av 13 naturvern-,
fritid- og friluftslivsorganisasjoner samt fire
interkommunale friluftsråd.

kontordag: mandager

Sekretariat: Naturvernforbundet i Rogaland

Koordinator: Emily Halvorsen

Tlf: 46850786

E-post: rogaland@fnf-nett.no

Hjemmeside: www.fnf-nett.no/rogaland

Mest opptur i 2009

Det er i år det er internasjonalt naturmangfoldår. Men Naturvernforbundet i Rogaland "tyvstartet" markeringen i fjor høst med en stor utstilling om naturmangfold i Vitenfabrikken i Sandnes. Det ble en enestående suksess med rundt 15 000 besøkende i løpet av to måneder. Også foredragsserien og naturmangfoldkonferansen samme sted ble svært godt besøkt.

Arrangementene i Sandnes tok mye av vår kapasitet i 2009. Men vi forsøkte etter beste evne å fungere som den vaktbikkje vi skal være for naturen i Rogaland. Fjoråret var preget av stor aktivitet på utbyggingssiden. Særlig på vind- og vannkraft har søknadene nærmest stått i kø. På tampen av året fikk vi den nedslående meldingen om at NVE gir konsesjon til bygging av fire store vindparker i Bjerkreim. Vindparkene er lagt i fylkesdelplanen nei-områder og har provosert en samlet miljø- og friluftslivsbevegelse i fylket.

Blant de gledelige vedtakene i fjor var fylkesmannens nei til utvidelse av oppdrettsanlegg inkludert en meget omstridt ny etablering ved Ådnaholmen i Sjernerøyene. Det var også oppløftende at Eiganestunnelen fikk et skudd for baugen da fylkesman-

Eirin Haneberg på talerstolen da hun mottok fylkeskommunen miljøvernpris for 2009. Fylkesordfører Tom Tvedt i bakgrunnen.

nen sendte deler av prosjektet til ny behandling. Det gir håp om at prosjektet kan bli parkert.

På tampen av fjoråret mottok Naturvernforbundet i Rogaland fylkeskommunens miljøvernpris.

Med prisen fulgte det 50 000 kroner som kom særdeles godt med i et økonomisk krevende år. Regnskapet som blir lagt fram for årsmøtet viser et underskudd på kr 60 000 mot et tilsvarende overskudd i 2008.

Ny vår for Miljøagentene

Etter noen år med laber aktivitet, er det nå full fers for Miljøagentene i Stavanger og Omegn. Sentralt i den nye givnen står Brita Strand Rangnes, småbarnsmor fra Storhaug. Hun ble valgt til leder av Miljøagentenes sentralstyre i fjor høst, og har organisert en bydelsgruppe på Storhaug.

Storhauggruppen har valgt seg ut Store Marøy som turmål og har allerede vært på to turer i vinter. Når det etter hvert våren skal Miljøagentene drive studier av livet i gårdsdammen og i fjæresteinene.

Stavanger-laget har ikke lagt detaljerte slagplaner enda, men

Bålkos på Store Marøy.

det kommer. Følg med Naturvernforbundets hjemmeside eller

ta direkte kontakt med Brita på e-post: brita.s.rangnes@uis.no

les grønne nyheter fra rogaland
www.naturvern.no/rogaland

Ny fugleøy etter 40 år?

Spennende til våren: Hvem vil ta i bruk den "nye" fugleholmen i Mosvatnet?

I år er det 40 år siden daværende parksjef Arne Berglia foreslo en fugleøy nord i Mosvatnet.

Forslaget kom i kjølvannet av de omfattende utfyllingene i vatnet i forbindelse med bygging av Motorveien og utvidelse av Madlaveien. En fugleholme forsvant i Motorveifyllingene, og Berglia mente tapet burde erstattes med en ny holme i nord. Ideen lå i dødvannet fram til 1991 da Stavangers første grønne arealplan ble vedtatt.

Men kommunen har ikke hatt hastverk. Heller ikke etter at Naturvernforbundet relanserte ideen våren 2008. Ingen har ytret seg mot fugleøya, men ingen har heller tatt initiativ til å få den overmodne planen realisert. Kostnaden er beskjedne 1,7 millioner kroner, men siden natur verken er kultur eller idrett, finnes det åpenbart ikke penger.

Nå skal fugleøya vurderes enda en gang. Nå dreier det seg om en disposisjonsplan for Mosvatnet som

skal foreligge i løpet av 2010. Er det tredje gang det gjelder?

I påvente av fugleøya tok Naturvernforbundet initiativ til å gjøre noe på den siste gjenværende holmen i Mosvatnet. Foranledningen var rett og slett årets vinter. 40 cm tykk is gjorde det mulig å komme utpå med tungt materiell. Parkvesenet hadde også hatt ønske om å gjøre holmen mer attraktiv og funksjonell som hekkeplass, og ga oss grønt lys. I løpet av et par uker i januar ryddet vi det meste av holmen for trær og kratt. Tømmeret ble dratt til land mens Stavanger Natur- og idrettsservice sørget for å gjøre krattet om til fliser. Kantsonen ble bevart på ca. halve holmen, blant annet av hensyn til et toppdykkerpar som har hatt fast hekkeplass her.

Det blir spennende å se hvem som tar holmen i bruk til våren. Kanskje vil hettemåkene innta holmen, gjerne sammen med andefugler. I fjor hekket den rødlistede dvergdykkeren for første gang i Mosvatnet. Kanskje den finner seg til rette på holmen?

Bli med til Marøy!

Dugnadsgjengen på Marøy har holdt på i ti år og lagt ned over 3000 dugnadstimer. Men ferdig er vi ikke. I vinter har vi blant annet ryddet fram gjengrodd steingjerder lengst sør på øya. Dugnadene fortsetter ut april, og har du lyst å være med er det bare å stille i Breivik båthavn med gode arbeidsklær og godt humør. Vintersesongens to siste dugnader går av stabelen lørdag 10.april og lørdag 24.april. "Marøyferja" har avgang kl. 11.00 og vi er vanligvis tilbake i båthavna i fire-tida. Lurer du på noe er det bare å kontakte Erik Thoring på tlf 416 83 238.

Naturfotoutstilling på Dyrnes

Gikk du glipp av Naturvernforbundets fotoutstilling om naturmangfold på Vitenfabrikken i fjor høst? Fortvil ikke! Nå blir utstillingen satt opp på Stavanger friluftssenter på Dyrnes ved Store Stokkavatn. Utstillingen som omfatter mer enn 40 bilder av truede arter og truet natur i Rogaland, vises på låven. Bildene er tatt av medlemmer i Biofoto Rogaland og holder meget høy kvalitet.

Utstillingen åpner i forbindelse med Naturdagene på Dyrnes lørdag og søndag 17 og 18 april. Naturvernforbundet vil være til stede i forbindelse med åpningen.

Utstillingen vil være åpen på tirsdager og søndager til ut oktober. Det er fri adgang.

Best i landet

Naturvernforbundet i Rogaland var best i landet på verving i 2009. Vi fikk netto 41 nye medlemmer i fjor, og ved årsskiftet talte vi 1115 medlemmer. Det er det høyeste medlemstallet vi har hatt siden 2001. De gode resultatene i fjor skyldes i hovedsak naturmangfoldutstillingen vår i Vitenfabrikken, men også god respons på arrangementer der vi har deltatt. Det har vært et jevnt god sig av nye medlemmer også i starten av 2010. Vi har dermed grunn til å tro at den gode trenden skal fortsette.

Fotografér flyttblokker

Arbeidet med å registrere Stavangers flyttblokker, eller kampesteiner om du vil, er i gang. Vi har fått inn flere tips fra publikum og vi tar gjerne i mot flere innspill. Nå har vi også utfordret byens naturfotografer om å bidra med bilder. Vi er på jakt etter alle typer motiver, men fortrinnsvis av de største flyttblokkene som skal inngå i prosjektet. Det dreier seg om flyttblokker som rager minst tre meter over bakken. Vi anslår at det finnes et sted mellom 40 og 60 kampesteiner på denne størrelsen spredt rundt i kommunen. Vi ber om at bilder (i lavoppløselige filer) sendes til rogaland@naturvern.no innen 1.juni 2010.

Etter påske vil vi lansere en egen side på vårt nettsted (www.naturvern.no/rogaland) der mange av de aktuelle flyttblokkene vil være plottet inn på kart. Vi har også ambisjoner om å legge ut bilder i et eget bildegalleri på siden.

Store Marøy har 16 flyttblokker som måler minst to meter over bakken. Denne ruggen er nærmere tre meter høy.

Prosjektet vårt skal etter planen ende opp med fire til seks turløyper til flyttblokker i bydelene. Prosjektet er så langt støttet med

kr. 10 000 fra Kulturminneåret 2009 og kr. 30 000 fra Gjensidigestiftelsen.

Naturvernfather – du også?

I over 80 år har Naturvernforbundet i Rogaland kjempet for vern av natur og miljø i fylket. Utfordringene står i kø, og vi makter ikke å nå over så mange saker som vi gjerne ville. Hvis du ønsker et sterkt og aktivt naturvernforbund, kan du bidra til det ved å bli naturvernfather. Fremgangsmåten er enkel: Du går inn i nettbanken din og legger inn et selvvalgt beløp som fast månedlig trekk. Hvis 10 prosent av medlemmene (110) betaler 100 kroner i måneden vil det utgjøre 132 000 kroner i løpet av et år. Det dekker en hel årsutgave av Rygjavern, husleie i ett år samt det meste av vår planlagte naturmanfoldkampanje i år.

Vil du være med i spleiselaget bruker du vår giverkonto nr 3201 41 63327.

Takk for hjelpen!

Protesterer mot Hamrabøveger

To grunneiere i Hamrabø i Suldal har søkt om å bygge hver sin landbruksveg. Den ene er nær to kilometer lang og skal gå til Svinstøl. Den andre måler ca 1,1 kilometer.

Naturvernforbundet har frarådet Suldal kommune å gi byggeløyve. Vegene vil berøre Hamrabøvassdraget som er varig vernet mot kraftutbygging og føre til reduksjon av inngrepsfri natur (INON). Hamrabøheia inngår i Skaulen-området som er et av få større, sammenhengende villmarkspregete naturområder i Rogaland. Vi kan heller ikke se at vegprosjektene er nødvendige av økonomiske grunner. Det er lite skog- og jordbruksinteresser i områdene som vegene er tenkt å utløse. Fylkesmannens landbruksavdeling har frarådet begge vegprosjektene, men lokalpolitikkerne i Suldal har gitt byggeløyve dog med innkorting av veglengdene. Naturvernforbundet har påklaget vedtakene i Suldal kommune. Hvis klagen blir avvist vil byggesakene gå til endelig avgjørelse hos fylkesmannen i Rogaland.

Rugda bør fredes

Trolig gikk flere tusen rugder tapt i vinter. Bare på Storhaug i Stavanger ble det funnet 140 døde rugder.

Mange har fått med seg fuglenes kamp for livet i den strenge vinterkulda vi har hatt i mer enn to måneder.

Mest dramatisk har det vært for den store vade fuglen rugde. Så godt som hele vinterbestanden har sultet og frosset i hjel. Trolig dreier det seg om flere tusen individer. Bare ved Stavanger Museum er det registrert og samlet inn flere hundre rugder.

Også andre fugler har hatt et svare strev med å finne mat. Flere ti-tall

sangsvaner er registrert døde på Jæren. På grunn av islagte vann og vassdrag har sangsvanene ikke klart å få i seg nok næringsrike vannplanter.

Naturen kan være ubarmhjertig, og ofte er det lite vi mennesker kan gjøre for å berge ville fugler i nød. Men kanskje vi kan hjelpe noen arter med å gjenoppbygge bestanden? Spørsmålet er aktuelt særlig for rugda siden den er tillatt å jakte på. Rugda er utbredt over det meste av landet og bestanden er estimert til 35 000 par. Det er ikke klart om

rugdene som døde i vinter er norske fugler eller om de fleste kommer fra Russland. Det er også uklart om den norske jakta utgjør noen særlig beskatning av rugdebestanden.

Det er i slike situasjoner at "føre var"-prinsippet kan komme til anvendelse. At vi rett og slett innfører jaktforbud i 2010 for sikkerhets skyld. Naturvernforbundet har derfor foreslått for Direktoratet for naturforvaltning at det innføres jaktforbud til høsten alternativt at jaktsesongen innkortes vesentlig.

Klepp må hindre utrydding av truede arter

Klepp er sammen med Hå den kommunen i Rogaland som har flest påviste rødlistearter. Enkelte, som svartehalespove og åkerrikse, er regnet som direkte utryddings-truet. Naturvernforbundet forventer derfor at kommunen gjør konkrete grep i sin kommuneplan for å hindre disse artene i å bli utryddet.

Forbundet mener Klepp også må sikre noen av de få gjenværende våtmarkene som ikke allerede er vernet. Det gjelder Selemyra som er den siste rest av et omfattende våtmarkssystem som i dag for det meste er oppdyrket. Også Engelsvolltjern må sikres i kommune-

planen. Ny bebyggelse helt ned til vannkanten er svært beklagelig og videre utbygging må stanses gjennom et vernevedtak, mener Naturvernforbundet.

I forslaget til kommuneplan (2010-2021) er det fine formuleringer om vern av arter og natur. "I arealplan-saker og nydyrkingssaker skal det leggjast sterk vekt på bevaring av det biologiske mangfaldet". Men intensjoner er lite verdt om de ikke følges opp med konkret handling. Naturvernforbundet foreslår følgende konkrete tiltak:

- Et generelt forbud mot nydyrking.

- Endret status fra LNF til "spesialområde natur" etter plan- og bygningsloven for to angitte områder, Selemyra og Engelsvollstjern.

- Lage en buffer mot verneområdene enkelte steder både langs kysten og i noen av våtmarks-områdene gjennom bruk av plan- og bygningslovens spesialbestemmelser.

- Strenge føringer på drift i utvalgte jordbruksområder som er særlig viktige for den sterke trua svarthalespoven.

- Oppdatering av naturverdikatet; hekkeområder til svarthalespove må tegnes inn.

Stavanger en klimasinke

Busser og tog må ta en betydelig store del av transportarbeidet dersom klimamålene skal nås.

Stavanger Kommune har satt som mål en reduksjon av lokale utslipp på 20% sammenlignet med 1991 nivå innen 2020. Det vil si at i 2020 skal utslipp målt i CO₂ ekvivalenter være 20% under samlede utslipp i 1991.

Målsetningen er også stadfestet i kommunens handlingsprogram for deltakelse i prosjektet "Fremtidens byer" og Stavanger er ytterligere forpliktet gjennom avtalen "Covenants of Mayors" hvor målsetningen også bindes opp til reduksjonsmålene innenfor EU området.

Stavanger kommune er en av landets rikeste kommuner og har gjennom oljevirksomheten oppnådd en historisk høy velstand og rikdom blant innbyggerne. Dette er velstand som i hovedsak er skapt gjennom utvinning av ikke-fornybare ressurser og som dermed direkte har bidradd til jordens klimautfordringer.

40 % innen 2020

I følge FN's klimapanel, IPCC, må i-landene redusere sine utslipp med 25-40% innen 2020 og 80-95% i 2050 for å oppnå en stabilisering på 450 ppm CO₂-e. En konsentrasjon på 450 ppm CO₂ innebærer en temperaturstigning på 2-2,4 °C og vil i seg selv føre til betydelige klimaødeleggelser. IPCC forutsetter videre at reduksjonen må starte i perioden 2010-2015 for at det skal få innvirkning på scenariet.

U-landenes krav er at de industrialiserte landene som står for hoveddelen av utslippene må redusere sine utslipp med minimum 40% innen 2020 og at 80% gjøres på eget territorium. Øystatene som står i fare for utradering krever tiltak som gir maksimalt 1,5 °C økning (det vil si ytterligere tiltak). Dette for å unngå nedsmeltning av Grønlandsisen som alene representerer en 5-7 meter økning av havnivået.

Norske myndigheter har i forbindelse med klimatoppmøtet sagt seg villig til å redusere Norges utslipp til 30% av 1991 nivå og 40% dersom det kan bidra til at en bindende klimaavtale kommer på plass. Tilsvarende har EU også meddelt at de er villig til å øke ambisjonsnivået fra 20 til 30% reduksjon.

Skuffende av Stavanger

Sett i en slik sammenheng blir kommunens målsetning om 20% reduksjon ift 1991 langt fra tilstrekkelig. Naturvernforbundet er derfor skuffet over at Stavanger kommune ikke vil gå lengre i sin satsning. Vi mener at Norge har et spesielt ansvar om å bidra til at skadene som følge av menneskeskapte klimautslipp begrenses. Norge bør være en pådriver for og et ledende eksempel på et lavutslippssamfunn. Naturvernforbundet har derfor tatt til orde for at Norges klimagassutslipp reduseres med minst 40 prosent innen 2020. Dette er realistisk og mulig å oppnå, men krever politisk vilje og handlekraft.

Vi vil derfor utfordre Stavanger kommune til å gjøre mer for å redusere lokale klimautslipp. Ambisjonsnivået til Stavanger er for lavt i forhold til klimautfordringene og sender et signal om at Stavanger ikke er villig til å ta sin del av det globale klimaansvaret.

Klimasinke

Etter å ha gått igjennom planen sammen med andre kommunale og regionale planer sitter vi igjen med et inntrykk av at det Stavanger i realiteten legger opp til er "business-as-usual" og at kommunen kun er villig til å foreta mindre justeringer og ingen fundamentale endringer for å snu den negative utviklingen. Stavanger kommune har som visjon å være en foregangskommune i ressurs- og energiforbruk og klimagassutslipp. Inneværende plan inngir dessverre ikke et slikt inntrykk. Tvert om fremstår Stavanger som en klimasinke.

Hele uttalelsen til Naturvernforbundet i Rogaland kan du lese på www.naturvern.no/rogaland

Ikke godt nok

I følge regional plan for energi og klima i Rogaland står transportsektoren for store deler av energibruken og klimagassutslippene, og i likhet med energisektoren er det behov for omfattende omlegginger. Naturvernforbundet etterlyser et høyere ambisjonsnivå enn det som skisseres i planen, og det bør legges opp til et klart trendbrudd med dagens politikk på dette området.

En plan for energi og klima bør være en arena for å ta et oppgjør med planene om ny vegkapasitet, eksemplifisert gjennom Ryfast, Rogfast, Eiganestunnelen og flere andre prosjekter. I drøftingen av tiltak sås det tvil om økt vegkapasitet gir økt vegtrafikk, noe vi mener det er svært godt grunnlag for å hevde.

Innenfor areal- og transportsektoren må ressursene nå prioriteres på tiltak innenfor kollektivtrafikk, bane og tilrettelegging for gående og syklende. Inkludert i dette må det også inngå restriksjoner på biltrafikken gjennom parkeringsrestriksjoner, vegprising etc.

Vi registrerer med interesse at Næringsforeningen i Stavanger-regionen nå tar til orde for bybane, bedre kollektivtilbud, sykkelmotorvei, parkeringsrestriksjoner, nye bompengestasjoner og køprising i storbyområdet. Foreningen konstaterer at det ikke går an å bygge seg ut av et trafikkinfarkt.

"Mer vei betyr også flere biler. Bygges det ekstrasfærte på Motorveien, vil flere biler ferdes der, og det er ikke trafikken på sideveinettet dimensjonert for". (Rosenkilden nr 8-2009)

Flertallet i Rogaland fylkesutvalg bestående av H, Krf og Frp uenige med såvel Næringsforeningen som Naturvernforbundet. I regionalplanen som flertallet vedtok i februar i år er følgende tiltak tatt ut av planen:

- Innføring av regional parkeringspolitikk med bl.a parkeringsavgifter på alle kjøpesentra
- Vegprising (rushtidsavgift)
- Trafikantbetaling som innebærer støtte til drift av kollektivtrafikken.

H, Krf og Frp ønsker dessuten at det skal innføres en prøveordning som tillater kjøring i kollektivfelt for personbil med tre eller flere personer.

Bygg på fjell i Sandnes

Hvor skal framtidens Sandnes vokse? På jordbruksjord på Vatne eller i bakkene ved Vedafjell? Planleggerne i Sandnes vil ofre jordbruksjorda og det er en lite bærekraftig ide.

Naturvernforbundet mener at alternativ vest, Vedafjell, totalt sett gir de beste løsningene for en framtidsrettet byutvikling i Sandnes Øst, som også tar vare på de mest verdifulle landbruksområdene og viktige områder for biologisk mangfold. Dette alternativet, med tilhørende arealbruk, er mest i tråd med intensjonene i fylkesdelplanen. Det er flere argumenter for dette:

- Alternativ vest (vedafjellbanen) sparer ca 1400 dekar mer jord enn det alternativ øst. Vatne er klassifisert som kjerneområde landbruk.
- Dersom den dyrka jorda forsvinner, blir også beitedyra borte. Dette vil føre til gjengroing av kulturlandskapet ovenfor Vatne, og gjøre turområdene fattigere.
- Sandnes Bondelags beregninger viser at kostnadene for det østre banealternativet trolig er betydelig underbudsjettert, og at det vestre banealternativet derfor er langt billigere enn det østre alternativet.

Utbygging øst i Sandnes bør skje på den minst produktive jorda som her på Sviland. Bildet er fra Steinsfjellet, Kylesvatnet i bakgrunnen.

- Vei, bybane og kulvert gjennom myr og våtmarksområde i alternativ øst vil være svært skadelig, både for nærliggende vernet våtmarksområde, men også gjennom at store mengder klimagasser vil bli frigjort ved masseutskifting i myrområdet.
- Vatne, Auestad og Skjørestad er vakre og varierte kulturlandskapsområder med store kvaliteter for naturopplevelse

og som leveområder for truede arter. Mer enn 30 prosent av artene som står oppført på nasjonal rødliste over truede arter er knyttet til jordbrukets kulturlandskap.

Med bakgrunn i de nasjonale jordverninteressene og hensyn til naturmangfold i området, forutsetter Naturvernforbundet at bybanen blir lagt så nær opp til det vestre alternativ som mulig

fra Vatnekrossen til banen møter midtre og østre alternativ ved Sviland nord.

Naturvernforbundet forutsetter videre at eventuelt tunnelinnslag og ny veg fra Gandsfjord blir lagt så langt vest som mulig, og at dette blir langsiktig østre grense mot landbruksområdene på Vatne.

Straumsåna vert ikkje utbygd

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har gitt Gjesdal kommune løyve til ombygging av Ålgård kraftverk. Samstundes vert søknad om kraftverk i Straumsåna avslegen. Begge sakene gjeld kraftverk i det verna Figgjovassdraget.

Norges jeger og fiskeforbund, Rogaland og Naturvernforbundet i Rogaland gjekk i mot begge prosjekta.

Ålgård kraftverk nedstrøms Edlandsvatnet vil få en installert effekt på 0,3 MW med gjennomsnittleg årsproduksjon på 1,7 GWh, tilsvarende forbruket til 85 husstander. I høyringa har det vore stor semje om utbetring og

ombygging av Ålgård kraftverk, mellom anna fordi ein då får fastsett ei minstevassføring. Reguleringshøgden i vatnet vert på 0,3 m.

NVE legg vekt på at ei utbygging av Straumsåna vil redusere fleire av dei naturvitskaplege verdiane som ligg til grunn for vern av Figgjovassdraget i 1973. Det vert og peika på at vassdraget er eit nasjonalt laksevassdrag. Ved utbygging vil vassføringa mellom Klugsvatnet og Edlandsvatnet bli sterkt redusert og slik forringe leve- og oppvekstområde for laks og sjøaure. Det vert og peika på at ei utbygging vil skade hekkeplassane for vinterrle og fossefall, begge artar som er avhengige av fossestryk som i øvre delen av Straumsåna.

Straumsåna i Figgjovassdraget vert ikkje utbygd. Ein sjeldan siger for miljøvørsla.

Liten politisk entusiasme for nasjonalpark

Fra Småsildalen og Revaffellet. Populært turområde som inngår i nasjonalparkforslaget.

Fylkesmannen i Rogaland mener Preikestolsområdet har en rekke naturfaglige og andre verdier som i sum kvalifiserer til status som nasjonalpark eller landskapsvernområde. Men det er ikke fylkesmannen som bestemmer om Preikestolsområdet skal vernes. Det vil være en sak for Direktoratet for Naturforvaltning og Miljøverndepartementet.

Oppstart av en verneprosess er avhengig av lokal og regional støtte og medvirkning, fastslår fylkesmiljøvernssjef May Brit Jenssen.

Rogaland kan ikke regne med at regjeringen løfter fram Preikestolen. Initiativet må komme fra Rogaland og det må stå atskillig politisk tyngde bak et krav om nasjonalpark. Så langt er det få politikere som har frontet nasjo-

nalparkideen. Et hederlig unntak er Strand-ordfører Helge Steinsvåg som har skjont hvilke muligheter det ligger i en nasjonalpark. Om han får med seg kommunestyret er fortsatt et ubesvart spørsmål. Derimot synes det klart at verken Hjelmeland eller Forsand vil ha mer vern i sine kommuner.

Naturvernforbundet jobber ufortrødent videre med å samle støtte

“Fylkesmannen i Rogaland er av den klare oppfatning at det aktuelle området tilfredstiller vern etter naturmangfoldsloven §§35 eller 36 (evt. kombinert med § 37). Dette uten å ta nærmere stilling til den foreslåtte kartgrensen.

Områdets størrelse og naturpreg, framdeles uregulerte vann og vassdrag, omfanget av ”inngrepsfrie områder kat. 1 og 2, samt hensynskrevende naturtyper med til dels trua og hensynskrevende biomangfold, tilsier samlet at verneformen nasjonalpark vil være mest formålstjenlig for verneverdiene

At området kan brukes tradisjonelt ekstensivt til beite, jakt, fiske og friluftsliv, vil ikke være til begrensning for en slik verneform.”

Hele uttalelsen finner du på www.naturvern.no/rogaland.

til nasjonalparkforslaget. Med oss på laget har vi Stavanger Turistforening og flere andre naturvern- og friluftsforslagere. Men så lenge Rogalands politiske tungvektene sitter musestille, må vi konstatere at naturarven har små kår i fylket. I mens jobber politikere fra flere andre steder i landet aktivt for sine nasjonalparkforslag. Skal Rogaland nok en gang bli stående igjen på perrongen?

Velger Lyse Viglesdalen framfor Sandvatn?

Sandvatn kan bli spart for regulering dersom Lyse går for et alternativt forslag i Viglesdalen. Ideen er å slippe mer vann gjennom Viglesdalen, og deretter ta den økte vannføringen inn i en ny kraftstasjon på Nes. I tillegg er planen å hente ut mer vann fra Lyngsåna som omfatter Rykandfossen. På det viset vil man få en like stor kraftproduksjon (90 GWh) som ved Sandvatnalternativet. For laksefiskerne betyr begge alternativene mer vann i Årdalselva.

Sandvatn er det største uregulerte vatnet i Preikestolsområdet og

står helt sentralt i planene for en nasjonalpark.

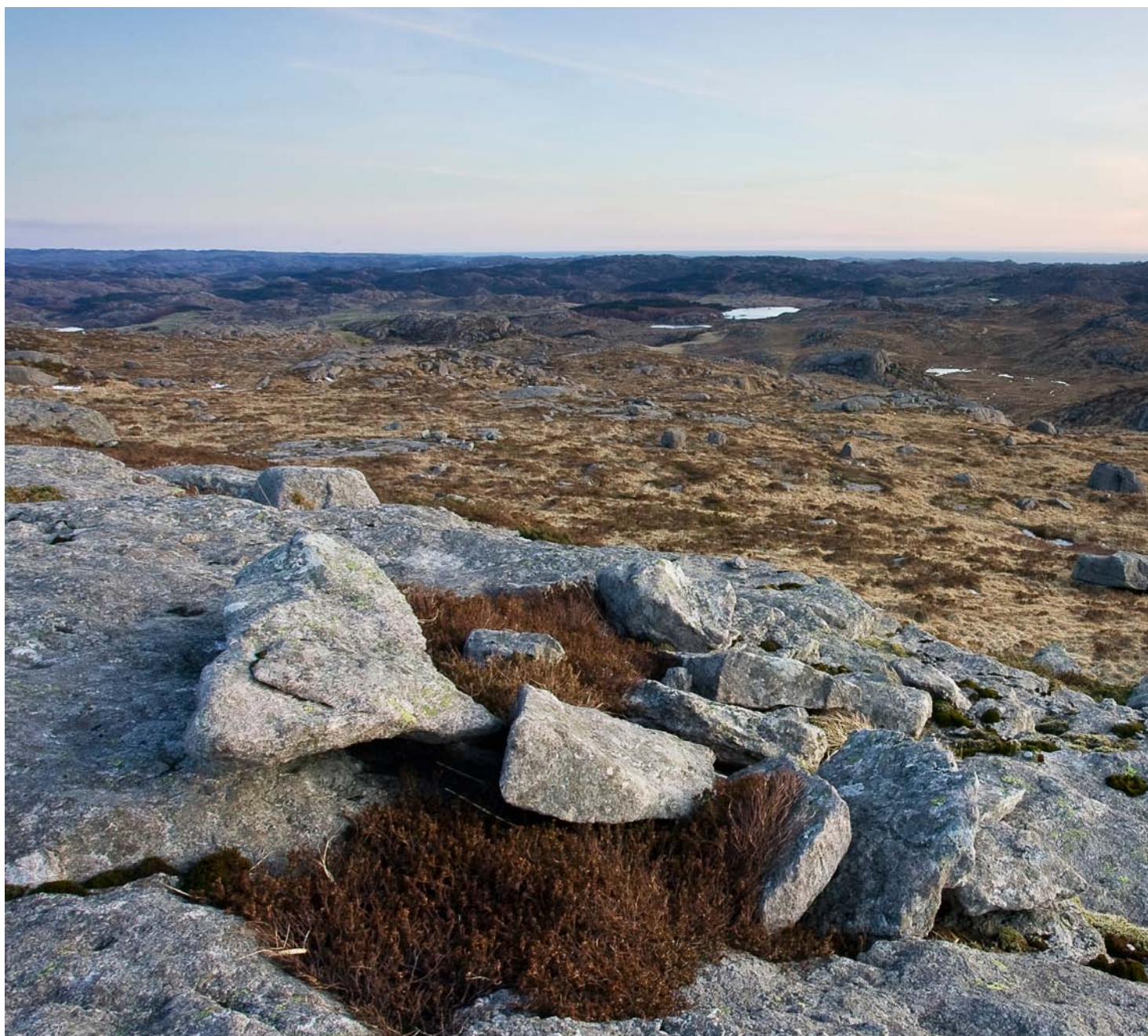
Det gjenstår både avklaring med NVE og ytterligere undersøkelser før Viglesdalen kan bli et alternativ til Sandvatnreguleringen. Lyse vil uansett søke konsesjon for Sandvatn om kort tid, men med en mulighet for en alternativ løsning i Viglesdalen.

Hvis Sandvatn utgår, vil det høyst sannsynlig bli fremmet forslag om å bygge småkraftverk i Ullestadåna og Tverråna – de såkalte Tvillingfossene. Det er utbygginger Naturvernforbundet stiller seg negative til.

Det spektakulære Sandvassjuvet forblir uberørt dersom Lyse dropper regulering av Sandvatn. Foto: Ove Sander Førland.

Hva var vitsen med vind

Fra Gravidal med panoramausikt helt ut til havet. I dette uberørte heimrådet vil NVE plassere 170 monsterturbiner.

Et enstemmig fylkesting vedtok i 2007 landets første regionale plan for vindkraftutbygging. Nå er planen torpedert og senket av NVE. 150 vindturbiner og minst 6 mil med veier skal bygges i områder i Bjerkreim og Hå som i følge regional plan er "uegnet" for vindkraftutbygging.

I planen som ble godkjent av Miljøverndepartementet i 2009 er samtlige konsesjonsgitte vindkraftverk plassert helt eller delvis i såkalte "nei-områder". Det betyr områder der konfliktene er så høye at vindkraftutbygging ikke skal skje.

Men det har NVE ikke brydd seg om. NVE mener områdene er de økonomisk sett mest gunstige for vindkraftutbygging og ser helt bort fra de alvorlige konsekvensene for truede arter, truet naturtype, landskap og friluftsliv. Konsekvensene

blir systematisk bagatellisert.

Utrolig nok har et knappest mulig flertall i fylkesutvalget bestemt at det ikke skal klage på NVE's konsesjoner. Flertallet som består av Kr.F, Fr.p og H (unntatt Janne Johnsen) har altså ikke ment alvor med vedtaket de var med å fatte i 2007. Hva var da vitsen med vindkraftplanen? Er det slik å forstå at regionale planer bare gjelder inntil Ellen Solheim & Co mener noe annet?

De fire vindkraftverkene som NVE mener kan bygges ligger i hovedsak i Bjerkreim kommune, med en mindre andel i Hå. Det dreier seg om Moi – og Laksesvelafjellet, Skinnansfjellet, Gravidal og del av Eike-land og Steinsland. Vindturbinene skal plasseres midt i kjerneområdet for hubro som i følge rødlista er regnet som sterkt truet. Her er også forekomster av en annen sterkt truet art, klokkesøte. Gjennom området er det i nyere tid oppda-

kraftplanen?

get et stort høsttrekk av rovfugl. Legg til at Laksesselafjellet er blant de største intakte kystlyngheiene i landet, også det en truet naturtype.

Naturvernforbundet har protestert og påklaget konsesjonene til OED. Det er vi ikke alene om. Fylkesmannen i Rogaland har klaget og det samme har en hel rekke andre naturvern og friluftsansjoner gjort. Her noen utdrag fra klagen:

Uforsvarleg å setja planen til side

“Fylkesmannen ser det som avgjerande at fylkesdelplanen blir lagt til grunn for behandlinga av enkeltsakene og styrande for kor vindkraftanlegg blir lokalisert. Skal fylkesdelplanen fråvikast, må det ligge føre fagleg dokumentasjon eller andre tungtvegande omsyn som gjer det forsvarleg å setje planen til sides. For desse fire områda har det ikkje kome fram

ny dokumentasjon som endrar føresetnadene som er lagt til grunn i fylkesdelplanen. Tvert om har tilleggsutgreiingane for desse områda, i tillegg til andre undersøkingar (blant anna registreringar/tellingar av hubro og rovfugl av Norsk ornitologisk foreining (NOF)), styrka vurderingane som fylkesdelplanen baserer seg på.

Fylkesmannen vil og understreke at det ligg føre vindkraftsøknader i område kor fylkesdelplanen opnar for vindkraft; til dømes prosjekta Helleheia, Tellenes, Svåheia og Egersund i Dalane-regionen. Desse søknadane ligg opptil den same 300 kV-kraftlina som dei aktuelle søknadane kor det er vedtatt konsesjon. Fylkesmannen stiller seg undrande til at NVE vel å gi konsesjon til fleire svært konfliktfulle prosjekt, før dei prosjekta med langt mindre konfliktnivå blir sluttbehandla.

Fylkesmannen i Rogaland

Massive inngrep

“Massive inngrep i en truet naturtype sammen med økt dødsrisiko og andre negative effekter for truede og sårbare arter tilsier at de konsesjonsgitte områdene er uegnet til vindkraftanlegg. Dokumenterte og sannsynlige virkninger av vindkraftanleggene vil være i strid med flere av bestemmelsene i naturmangfoldloven.

Naturvernforbundet krever at konsesjonsvedtakene oppheves og at lokalisering av vindkraftanlegg må skje innenfor rammene til godkjent vindkraftplan for Rogaland.”

Naturvernforbundet i Rogaland

Hubro truet

“NOF avdeling Rogaland begrunner klagen primært med at det aktuelle området utgjør et kjerneområde for den sterkt truede rødlistarten hubro både i Rogaland og samlet sett i Norge, og at det er påvist et omfattende rovfugltrekk i området. En utbygging vil kunne få vesentlige negative konsekvenser både for hubroen og rovfugltrekket i området.”

Norsk Ornitologisk forening, Rogaland

Industrialisering av kystheiene

“STF mener at NVE's vedtak undergraver Fylkesdelplanen for vindkraft og signaliserer en svært negativ utvikling i forhold til framtidig forvaltning av de kystnære heiområdene i Rogaland. Vindkraftanleggene er arealkrevende og innebærer en industrialisering av store heiområder”

Stravanger Turistforening

Omfattende ødeleggelser

“Det aktuelle området består for en stor del skogløs fukthei med romemyrer og sildrebekker hvor plantelivet er en viktig ingrediens. Bygging av 5 meter brede veier innover heia med store, tunge maskiner raserer naturen langt utenom veibredden fordi maskinene trenger arronderingsplass, det skal sprenges og fylles, masser skal forflyttes, transporteres og deponeres, det må dreneres, det trengs lagerplass, osv., så ingen må leve i den tro at det blir særlig mye interessant natur igjen etter slike omveltninger. Et vindkraftverk er et industriområde, noe vi håper alle er klar over og forholder seg til. Vindturbinene må dessuten stå med en avstand på 400 meter for ikke å ”skygge” for hverandre. Med 150 turbinmaster må det da ved enkel multiplisering, bygges 60 kilometer (6 mil) ny vei.

Så langt vi kan se er alle de aktuelle vindkraftverkene lokalisert i uberørt natur. Bare av den grunn burde det ha ringt noen klokker hos NVE. Den rødlistete planten klokkesøte, *Gentiana pneumonanthe*, har sin norske hovedutbredelse i disse heiene. Bestanden vil få en hard medfart, og i verste fall bli utryddet over store områder. Dette er en kjensgjerning man ikke kan lukke øynene for. Dessuten er kystlynghei en truet naturtype i Vest-Europa i dag, en naturtype som finnes i disse heiene og som Norge derfor har et særlig forvaltningsansvar og forpliktelser for.”

Norsk Botanisk forening, Rogaland.

Naturvernforbundet tilstede i 20 land

- Begynte med sur nedbør på 1970-tallet

Bruk av solvarme er et enkelt og billig energitiltak. Solkoker tas i bruk i Togo.

Visste du at Norges Naturvernforbund har drevet med internasjonalt miljøarbeid helt siden 1970-tallet? Og at forbundet har en egen internasjonal prosjektavdeling med sju ansatte?

Det begynte den gang sur nedbør var en stor og alvorlig miljøtrussel i Norge. Naturvernforbundet så ut over landegrensene og startet opp et skoleprosjekt med Storbritannia. Dette samarbeidet ble utvidet til også å gjelde deltakere i andre nordiske land, Vest-Europa og Øst-Europa. Sur nedbør prosjektet ble avviklet i 1996 og erstattet med skoleprosjektet SPARE om miljø, energi og klima. Her deltar Russland og et stort antall øst-europeiske land.

Arbeidet mot nikkelutslippene på Kola-halvøya var et prosjekt igangsatt av lokallaget i Sør-Varanger på begynnelsen av 1990-tallet. Ad hoc-aksjonen "Stopp Dødsfiske" etablerte samarbeid med russiske miljøaktivister og dette samarbeidet er siden utviklet og forbedret.

20 land i Øst og Sør

Det er klima- og energiutfordringene som utgjør det meste av Naturvernforbundets internasjonale prosjektarbeid i Øst og Sør. Naturvernforbundet etablerer seg ikke som aktør ute, men styrker etablerte miljøorganisasjoners evne til å påvirke nasjonal og internasjonal energi- og klimapolitikk.

I 2009 har forbundet gjennomført prosjekter innen miljø, utdan-

ning energi og klima i 20 land. De fleste av disse er i tidligere Sovjetunionen, men det er også prosjekter i Øst-Europa, Balkan og afrikanske land. Energi og klima er vanskelige spørsmål for små og svake miljøorganisasjoner å jobbe med, men gjennom mangeårig internasjonal prosjektvirksomhet har Norges Naturvernforbund utviklet en metode som vi mener bidrar til å styrke våre partners kompetanse betydelig. De tre hovedkomponentene i vårt prosjektarbeid er skoleprosjekt/utdanning innen energi og klima, praktiske energiprojekter og policyutvikling, der de to første er sentrale byggesteiner for at partnerorganisasjonene skal kunne utvikle kunnskap, styrke og trygghet til å kunne påvirke politikk på regional og nasjonalt nivå.

200 000 elever

I 2009 har vi styrket innsats innenfor alle de tre komponentene, og kan framheve noen viktige resultater fra det internasjonale prosjektarbeidet:

- 16 land, 5000 skoler og rundt 200 000 elever har deltatt i skoleprosjektet SPARE om miljø, energi og klima i skoleåret 2009/2010.
- 2009 var et aktivt "klimaår"

med våre russiske partnere. Naturvernforbundet har hjulpet paraplyorganisasjonen Russian Socio-Ecological Union til å løfte klimaarbeidet, og utvikling av posisjoner, opplæringsseminarer og aktiv deltakelse på klimatoppmøtet i København har vært sentrale aktiviteter.

- Støtte og hjelp til miljøorganisasjoner i Nordvest-Russland er fortsatt en viktig oppgave for Naturvernforbundet.
- Naturvernforbundet ble i 2009 med i Environmental Movements in South (EMIS), som er et samarbeid mellom flere miljøorganisasjoner i Norge for å støtte partnere i Sør. Med deltakelse i EMIS kan Naturvernforbundet i 2010 bidra til å bygge opp til miljønettverk i Vest-Afrika.
- Naturvernforbundet har i 2009 videreutviklet våre praktiske energiprojekter i Øst og Sør. Vi har jobbet med praktiske energiprojekter for skolebygg, restaurering av vinduer, bruk av solvarme med videre i Georgia, Kasakhstan, Tadjikistan og Kirgisistan. I Mosambik jobber vår partner ADEL Sofala med fokus på demonstrasjon og spredning av energieffektiv teknologi til husholdningsbruk.
- I Norge samarbeider vi med norske miljøorganisasjoner gjennom prosjektet Klima sett fra

Sør, der seks norske miljøorganisasjoner samarbeider om å øke fokus på internasjonal miljørettferdighet i den norske opinionen. Gjennom dette prosjektet har vi utviklet en utstilling om klimændringer i et Sør-perspektiv, som ble utstilt på Sentralbanestasjonen i Oslo i november og desember 2009.

Russland bekymrer

En av utfordringene i prosjektarbeidet er svake og små organisasjoner, som jobber i land med svake tradisjoner for deltakelse fra sivil samfunn. I flere land er det vanskelig for partnere å få aksept for innspill fra organisasjonene hos myndigheter og eksperter/i fagmiljøer. I Russland har vi i 2009 sett en bekymringsfull trend i utviklingen av situasjonen for de russiske organisasjonene, ved at organisasjonenes rolle ulikt vis blir forsøkt redusert. Naturvernforbundet er redd for at dette er en langsiktig strategi fra myndighetene for å redusere deltakelse fra det sivile samfunn i store og viktige miljøprosesser blant annet i Nordområdene.

Hovedbidragsytere til det internasjonale prosjektarbeidet er Utenriksdepartementet, Norad og Miljøverndepartementet.

Lokalt engasjement

Fylkeslag og lokallag er i liten grad involvert i forbundets internasjonale arbeid. Leder for forbundets prosjektavdeling Yngvild Lorentzen ser gjerne at flere engasjerer seg.

– Det er mulig å adoptere prosjekter som energitiltak på en skole eller i en landsby, for eksempel i Sentral-Asia eller i Afrika. Vi kan også bidra med informasjon og innledninger dersom noen ønsker det, sier Lorentzen som inviterer fylkeslag og lokallag om å ta kontakt.

Energitiltak i tidligere Sovjetunionen er blant forbundets viktigste prosjekter. Her fra en kald skole i Tadjikistan.

Lyse-selskap i hardt vær

Slik så Jørpelandfossen ut i januar. På samme tid stanset Jørpeland Kraft minstevannsføringen i elva. Foto: Ove S. Førland.

Det Lyse-eide kraftselskapet Jørpeland Kraft er politianmeldt av Naturvernforbundet i Strand for brudd på lovpålagte krav om minstevannføring i Jørpelandselva.

Selskapet har vedgått at det i vinter har sluppet langt mindre vatn i elva enn det konsesjonen tilsier. I januar

ble det registrert tre liter vann i sekundet i Storåfoss, mens minstekravet er 500 liter i sekundet. Jørpeland Kraft avviser at det har hatt økonomiske motiver for å kjøre magasinene tomme. I følge direktør Kjell Ravnås er lite nedbør og et nedtappet Svortingsvatn årsak til manglende vann i elva. Svor-

tingsvatn er nedtappet som følge av reparasjon av dammen.

Politianmeldt

Egil Tjensvold leder i Naturvernforbundet i Strand avviser forklaringen.

-Jørpeland Kraft har spekulert i at vi skulle få en mild vinter og har solgt unna kraft istedet for å magasinere nok til å kunne ivareta konsesjonskravet. Det går ikke an å skylde på en kald vinter og lite nedbør, mener Tjensvold.

Også tidligere damvokter Ragnar Oftedal mener forklaringene til Jørpeland Kraft ikke holder mål. Til Strandbuen sier han at selskapet bevisst har valgt en offensiv løsning uten å ta hensyn til minstevannskravet. – Ingen av oss som har jobbet med dammene i vassdraget har noen gang våget å ta sånne sjanser som Jørpeland Kraft har gjort i vinter, sier Oftedal.

Spørsmålet om brudd på conse-

sjonskravet behandles nå av NVE samtidig som saken etterforskes av politiet.

Forenset elva

I mars startet Jørpeland Kraft gravearbeider i og ved Dalavatn som har ført til en svært grumset Jørpelandselv. Naturvernforbundet og Jeger- og sportsfiskerlaget i Strand raser mot selskapets arroganse. Foreningene frykter at rogn og yngel blir drept av forensetingene og at det vil få katastrofale konsekvenser for den svært sårbare vilkaksstammen. – Jørpeland Kraft kunne ventet til det var mer vann i elva, men det er altså pengene som rår. Skuffende og forstemmende, mener Ove Førland i Naturvernforbundet og Arild Jørpeland i jeger- og sportsfiskerlaget.

Jørpeland Kraft opplyser til Strandbuen at gravarbeidene er klarert med myndighetene og at elva blir kontinuerlig overvåket av Ambio Miljørådgivning.

Naturvernforbundet inviterer til

MILJØFESTIVAL 2010

Velkommen til politisk verksted, fantastisk natur og oljekamp.

Lofoten 5. til 8. august!

www.naturvernforbundet.no/miljofestival

Norges
Naturvernforbund
Friends of the Earth Norway

HURTIGRUTEN

Tidens vervepremie i Naturvernforbundet!

Verv nye medlemmer og vinn tur for to med Hurtigrutens klimareise til Svalbard

Verv nye medlemmer og vinn en fantastisk 11-dagers tur med Hurtigrutens MS Fram. Reisen starter i Tromsø 29. mai og vil inneholde foredrag av kjente klimaforskere om klimasituasjonen. Du får også oppleve den vakre, men sårbare, naturen på nært hold gjennom daglige landinger.

BETINGELSER: De nye medlemmene må ha betalt medlemskontingenten for at du skal kunne bli med i trekningen av premien. Familiemedlemskap teller som ett nytt medlem selv om flere nye medlemmer blir vervet. Frist: Trekningen gjøres fredag 7. mai og vinneren vil bli kontaktet umiddelbart.

Jo flere du verver, jo større sjanse for å vinne!

SLIK KAN DU REGISTRERE VERVINGENE DINE:

- Fyll ut skjemaet på nettsiden www.naturvernforbundet.no/medlem (Klikk på "Jeg er blitt vervet av et eksisterende medlem i Naturvernforbundet" og fyll inn ververs navn).
- Send e-post til medlem@naturvern.no og oppgi den vervedes og ditt navn, adresse og medlemskategori.
- Ring på telefon 23 10 96 33.

EKSKLUSIVT MEDLEMSTILBUD: Som medlem får du 30 % rabatt* på klimareisen. Les mer om turen på www.hurtigruten.no. For mer informasjon og bestilling, kontakt Hurtigruten på telefon 810 30 000 eller e-post booking@hurtigruten.com. Ved bestilling oppgi kode NATUR. *Cruise only.

Flere måker hekker på hustak

Flere måker hekket på hustak i fjor. Foto: Roy Mangersnes/Wildphoto.no

Flere fiskemåker og sildemåker hekket på industritak i Forus, Riskavika og Dusavika i 2009 sammenliknet med 2008. Det går fram at tellingene som Ecofact AS utførte i fjor på oppdrag fra Naturvernforbundet i Rogaland.

I 2008 talte biolog Bjarne Oddane 173 hekkende par fiskemåker i de tre næringsområdene på Nord-Jæren. I

fjor var tallet økt med 19 prosent til 206 hekkende par. Også sildemåke er i vekst. I 2008 registrerte Oddane 13 hekkende par. I fjor var tallet økt til 23 hekkende par, en økning på 77 prosent.

Det er for tidlig å trekke konklusjoner av tallmaterialet, til det er tidsperioden for kort. Men det er ikke usannsynlig at økt fokus på den

takhekkende måkebestanden har gitt resultater. Flere bedrifter som tidligere har fjernet egg og reir fra hustak ulovlig, har endret praksis etter medieoppmerksomhet i 2007 og 2008. Det kan i så fall ha virket positivt for veksten i bestanden.

Bestanden av fiskemåker på hustak er nesten dobbelt så stor som den samlede bestanden i fylkets naturreservater. I 2008 registrerte fylkesmannen i Rogaland 112 par fiskemåker i reservatene mot 2500 par i 1978.

De fleste fiskemåkene hekker altså utenfor reservatene. I Stavangerregionen er bestanden anslått til 500-600 par, hvorav rundt 70 prosent hekker på flere mindre holmer i skjærgården. 30 prosent av bestanden hekker på hustak i næringsområdene i Dusavik, Forus og Risavik. I tillegg kommer et ukjent antall hekkende par som har slått seg til på andre hustak i regionen.

Overvåkingsprosjektet som Naturvernforbundet startet i 2008 skal etter

planen gå over fem sammenhengende år. Det forutsetter finansiering fra eksterne kilder. Fjorårets registrering ble finansiert av Viltfondet i Rogaland og Stavanger kommune.

Dusavika		
Art	2008	2009
Fiskemåke	71	81
Sildemåke		
Gråmåke	1	1
Risavika		
Art	2008	2009
Fiskemåke	30	37
Sildemåke		
Gråmåke		
Forus		
Art	2008	2009
Fiskemåke	72	88
Sildemåke	13	23
Gråmåke	1	1
Alle områdene til sammen		
Art	2008	2009
Fiskemåke	173	206
Sildemåke	13	23
Gråmåke	2	2

Antall hekkende måker for hvert av de tre overvåkningsområdene.

SANDNES KOMMUNE
Kommunalteknikk

I Sandnes graver vi ned avfallet.....

.....i containere

Vi løser forsøplingsproblemet med økt kapasitet og estetikk ved etablering av nedgravd avfallssystem.

FØR: kapasitet ca. 2 m³

Hytterrenovasjon, Eikelivannet i Sandnes kommune.

ETTER: kapasitet 15 m³

Spør eller
gi oss tips om
renovasjon!

taleroret.no

Naturdokumentar om Lingvongfossen

Lingvongfossen mens den ennå renner fritt.

Etter mange år med strid vedtok Stortinget i 2003 ei halv vasskraftutbygging i Sauda. Lingvongselve, som vart rekna for å vere vassdraget med størst naturverdiar, var ei av fleire som vart innlemma i utbygginga. Det er no laga ein naturdokumentar som viser korleis Lingvongvassdraget var før det blei regulert (skjer i 2010). Manus og regi er av Ole Jakob Vorraa. Filmen kan du sjå på Miljøstatus i Suldal.

Lingvong er eit mektig stykke norsk natur. Vassdraget og det

ville juvet ligg ved Hylsfjorden og med Skaulen i ryggen. I uminnelige tider har den storslåtte Lingvongfossen vore eit landemerke ved fjorden. På ei fjellhille 460 meter ovafor fjorden ligg Lingvonggarden, ein av dei mest avsideliggjande gardane i Rogaland. Garden var busett fram til rundt 1960. I dag er mykje av både kulturlandskapet og bygningsmassen restaurert.

Filmen er laga på oppdrag frå Suldal kommune.

Meir buss på Rennesøy

Eit moderne samfunn satser på kollektiv transport. Her ligg Rennesøy etter, slår Naturvernforbundet fast i si uttale til kommuneplanen.

Ruter til utbyggingsområder må sikres med avganger som tilrettelegg for arbeid sentralt på øya eller pendling til andre kommuner. Barn og ungdom er

aktive på øya. Det er ei stor samkøyring blant foreldra, dette er positivt.

Men ei moderne og grøn øy skal ha kollektivtilbod som sikrar ungdom transport uavhengig av foreldre eller andre til å transportere seg på treningar, lagsarbeid, kulturtilbod og venebesøk innad i kommunen. Kommunen er

langstrakt for borna og adskilt med tunnel til hinder for sykling. Kommunen bør vurdere om det er grunnlag for såkalla bestillingsbussar som kan gje unge og elder eit meir fleksibelt og tjeneleg tilbod.

Heile uttalen kan du lese på www.naturvern.no/rogaland

Annonserer i Rygjavern?

[www.naturvern.no/
rogaland/rygjavern](http://www.naturvern.no/rogaland/rygjavern)

vi leverer **altibox**

www.lyse.no

www.shell.no

Vi kjøper mer, bruker mer – og kaster mer.

KOLON

BRK MINDRE!

Ta med handlenett eller ryggsekk når du går i butikken. Du har plastposer nok.

Bruk mindre.

KREATIVITET ER EN VIKTIG ENERGIKILDE

OUR CREATIVE ENERGY: Som energiselskap står vi foran mange utfordringer. Men løsningene finner vi ofte i vår egen kreativitet. I TOTAL vet vi at morgendagens løsninger vil være et resultat av vår evne til å tenke annerledes – i dag. Derfor er vår kreativitet en viktig ressurs.

Vi har stor tro på vår framtidige rolle som en viktig energiaktør i Norge. TOTAL er kontinuerlig på jakt etter nye krefter. Les mer på **www.total.no**

Our Creative Energy

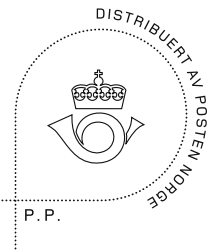

TOTAL E&P NORGE AS har i mer enn 40 år vært en av de aller største aktørene på norsk sokkel. Vi står for 14 prosent av TOTAL-gruppens samlede olje- og gassproduksjon. TOTAL-gruppen er verdens femte største olje- og gasselskap, med virksomhet i 130 land.

Returadresse:
Rygjavern
Postboks 441
4002 Stavanger

B

NORGE

16

AKTIVITETER

RYGJAVERN
1 / 2010

Tid for fuglekasser

Snekring av fuglekasser er for liten og for stor.

Du har allerede hørt det: Kjøttmeis, stær og andre av våre stegne fugler som er i full gang med vårsangen. Hulerugerne er på søk etter bolig, og det kan du hjelpe med. Naturvernforbundets

flatepakkete stær og meisekasser er et godt alternativ til å snekre sjøl. Du bruker fem minutter på å slå sammen byggesettet. Det eneste du trenger er en hammer og et stjernejern. Ståltråd til oppheng

av kassen følger med. Det følger med en trinn for trinn brukerveiledning samt gode tips til hvor og hvordan kassene bør henges opp.

Naturvernforbundet selger fuglekassene gjennom Ågesentunet i Hillevåg i Haugåsveien (vis a vis Kilden). Her er det åpent alle hverdager mellom kl. 09 og 15.

Pris: 150,- for meisekassen og kr 170,- for stærkassen.

Barnehager og andre som ønsker å kjøpe minst 5 stk kasser kan få spesialpris ved henvendelse til oss på e-post: rogaland@naturvern.no

Du kan også kjøpe kassene via Naturvernforbundets nettbutikk <http://www.mamut.net/naturvern/shop/>

Støtt småfuglene og Naturvernforbundet – kjøp fuglekasser!

Et vinterminne fra iskatedralen..

Rykandsfossen i Årdalsheia.

Når du leser denne utgaven av Rygjavern er det antagelig – og forhåpentlig – våren som preger landskapet og livet i naturen. Men minnene fra den lengste vinteren på flere tiår bærer vi med oss. Mange har forevige vakre is- og snølandskap, blant andre friluftsliventusiasmen Rune Folkvord fra Voster i Strand. Her har han forevige et sjeldent bilde av iskatedralen Rykandfossen i Årdalsheia.

Dette skjer i vår: Naturdager, sjøfuglsafari og FN-markering

Naturdager på Dyrsnes ved Store Stokkavatn lørdag og søndag 17 og 18 april fra kl.11 til kl. 16. Natursti, salg av fuglekasser og stor naturfotoutstilling på låven.

Byparken i Stavanger lørdag 5.juni kl. 12 til 15. Stor markering av FN's naturmangfoldår. Naturvernforbundet og Miljøagentene deltar med egne innslag.

Sjøfuglsafari i Stavanger med "Hundvaag I" tirsdag 8.juni fra kl. 18 til ca 20. Rundtur til hekkeholmer i byens nære skjærgård med naturloser.

Nærmere informasjon om arrangementene finner du på www.naturvern.no/rogaland

13.april: Årsmøte for Naturvernforbundet i Rogaland og Nord-Jæren lokallag

Vitenfabrikken i Sandnes.
Tirsdag 13. april kl.18-19.15.

Vanlige årsmøtesaker, enkel bevertning.
Ingen påmelding, alle medlemmer velkomne!

Kl. 19.30- 21 samme sted

"Hva blir den nye medievirkeligheten?"

Om sosiale medier, en samfunnskritisk presse og nye medievaner.

Foredrag ved Espen Reiss Mathiesen, universitetslektor ved journalistikkutdanningen, Universitetet i Stavanger.

Han har tidligere arbeidet som journalist i Stavanger Aftenblad. Mathiesen sitter i representantskapet i Stiftelsen for en kritisk og uavhengig presse som deler ut den årlige SKUP-prisen. Han er i ferd med å ta en doktorgrad innen nye medieplattformer.

Foredraget er åpent for alle.